



FUB

För barn, unga och vuxna
med utvecklingsstörning

2020-11-06

Socialdepartementet
103 33 Stockholm
s.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar:

Översyn av insatser enligt LSS (SOU 2018:88)

FUB Kungälv är en intresseorganisation som arbetar för att barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning ska kunna leva ett gott liv. FUB Kungälv är medlem i FUB Västra Götaland som har 30 lokalföreningar med ca 5 000 enskilda medlemmar i Västra Götalandsregionen.

FUB Kungälv önskar ge synpunkter på ”Översyn av insatser enligt LSS (SOU 2018:88)

Utredningens direktiv är skrivna utifrån ett antal felaktiga utgångspunkter och hade sitt främsta fokus på att begränsa kostnaderna för den statliga assistansersättningen. Betänkandets bärande förslag innebär kraftfulla inskränkningar i rätten till personlig assistans som skulle få mycket långtgående negativa konsekvenser ifall de genomfördes. Barn med omfattande funktionsnedsättningar skulle få minskade möjligheter att växa upp med sina familjer. Vuxna med omfattande behovs av personlig assistans, skulle riskera att inte längre kunna bo i eget hem. Utredningens bärande förslag går stick i stäv mot LSS intentioner och de svenska funktionshinderspolitiska målen. Förslagen skulle dessutom innebära uppenbara och flagranta brott mot Sveriges åtaganden enligt Funktionsrättskonventionen. Inte minst brott mot konventionens artikel 19 om rätten till ett självbestämt liv och att ingå i samhällsgemenskapen.

Utredningen saknar kunskapsinhämtning från forskning, tillsyns- och kunskapsmyndigheter. Det finns rapporter från såväl Socialstyrelsen som Inspektionen från vård och omsorg som lyfter fram forskningsresultat, goda exempel, kvalitetskrav och brister. Detta gäller inte minst insatserna personlig assistans och bostad med särskild service. Hade utredningen tagit fasta på denna kända kunskap från statliga myndigheter hade utredningen kommit fram till förslag som istället ökat den enskildes rätt till inflytande, delaktighet och möjlighet till goda levnadsvillkor.

Utredningen har misslyckats i frågan om att säkerställa kvalitet i LSS-verksamheter, en av LSS största utmaningar idag. Den senaste tidens massmediala rapportering av de oerhörda brister som råder inom många insatser, men också en fortsatt utredd förekomst av våld, tvång

och inlåsning som helt saknar lagstöd, visar hur illa det är ställt med uppfyllandet av LSS intentioner. Den visar också på en nonchalans mot gällande lagstiftning och ett skrämmande förakt för människors lika värde.

Lagens personkrets

Vi välkomnar utredningens förslag om bibehållen personkrets i LSS.

Råd och stöd

Vi instämmer med utredningens slutsats att det även fortsättningsvis ska finnas en insats för råd och stöd i LSS. Personer med utvecklingsstörning har stort behov av kvalificerat expertstöd med olika specialkompetens. Detta stöd bör vara organiserat i team för att kunna ge det bästa stödet. Råd och stöd enligt LSS har minskat och näst intill försvunnit på bekostnad av stöd via Hälso- och sjukvårdslagens habiliteringsinsatser.

Det är också viktigt att lyfta fram att när en person får stöd via Hälso- och sjukvårdslagen så betingar detta en kostnad medan stöd via LSS är kostnadsfri.

Personlig assistans

Vi delar utredningens uppfattning att de problem som idag är en följd av det delade ansvaret mellan stat och kommun för den personliga assistansen, skulle minska om ansvaret samlades under en huvudman. Den rådande situationen med delat huvudmannaskap utgör ett relativt komplext förhållande. För den enskilde som är i behov av assistans, blir det enklare och tydligare om man vet att det bara finns en huvudman.

Vi delar också utredningens och den tidigare LSS-kommitténs uppfattning att staten snarare än kommunerna, sannolikt är lämpligare vid ett samlat huvudansvar.

Ledsagarservice

Liksom Riksförbundet FUB tillbakavisar vi utredningens förslag att ledsagarservice ska försvinna som en särskilt LSS-insats. Vi hade hellre sett en ordentlig analys av hur praxis och kommunala riktlinjer har urholkat insatsen på ett förödande sätt. Den nya insatsen personlig service och boendestöd har huvudfokus på vuxna personer i eget boende vilket ytterligare ökar risken att personer som bor i gruppboende eller serviceboende nekas ledsagarservice och därmed nekas rätten till individuellt utformad ledsagning.

Riksförbundet FUB har också framfört att det kan vara så att fritidsaktiviteter har ännu större betydelse för personer med funktionsnedsättning än för andra grupper för att de inte ska drabbas av psykisk ohälsa. Tillgången till ledsagarservice är därför viktig.

Kontaktperson

Vi instämmer med utredningens slutsats att stöd i form av en kontaktperson är av stor betydelse för deltagande i samhället och för att förhindra isolering och avskildhet för personer som tillhör LSS personkrets. Däremot motsätter vi oss starkt LSS-utredningens förslag om att man, vid samtycke, ska kunna få stöd i form av biträde av kontaktperson genom en gruppaktivitet. Många personer behöver ha ett enskilt stöd och en möjlighet att prata med en annan person. De flesta människor önskar inte genomföra sådana personliga samtal i grupp. Insatsen kontaktperson måste få finnas kvar i sin nuvarande lydelse och utformas i enlighet med insatsens ursprungliga syfte.

I de flesta sammanhang mister personen sin kontaktperson om man exempelvis flyttar till en gruppboende. Vi vänder oss emot att stöd från personal eller kontinuerlig kontakt med anhöriga blandas samman med stöd från en kontaktperson. Även personer med utvecklingsstörning har rätt att kunna leva ett liv som andra dvs ha en "kompis" som man kan göra trevliga saker tillsammans med.

Avlösarservice i hemmet ändras till Avlösarservice

Vi instämmer i utredningens bedömning och välkomnar namnändringen. Det är viktigt att avlösarservice ska kunna utföras även utanför bostaden.

LSS förutsätter att personer som omfattas av lagen har flyttat till eget boende när de slutar sin skolgång. Så är det inte i verkligheten. Många gånger beroende på att kommunerna inte tillgodoser behovet av lämpliga bostäder. Problemet med tillsyn uppstår då till exempel anhörigas arbetstider inte stämmer överens med öppettiderna på daglig verksamhet. I många fall löser kommunerna detta men på olika sätt. Vi vill därför föreslå att insatsen avlösarservice utvidgas till att omfatta även tillsyn för dem som har avslutat sin skolgång och att det upp till den enskilde att bestämma om insatsen ska utföras i hemmet eller på annan plats.

Korttidsvistelse utanför det egna hemmet

Behovet av korttidsvistelse utanför det egna hemmet är stort bland barn, unga och vuxna samt deras anhöriga. Tyvärr har denna insats minskat på ett påtagligt sätt de senaste åren. Utredningen pekar på kompetensbrist och frånvarande chefer på korttidsboende. En närmare analys behöver göras.

Kommunerna har också börjat tolka lagen så att om föräldrarna bor åtskilda finns det inget behov av insatsen och tar därmed inte hänsyn till de övriga kriterierna för insatsen, vilka är viktiga för den enskilde. Det förekommer också att man drar in pågående insats när föräldrar flyttar isär.

Korttidstillsyn

Vi instämmer i Riksförbundet FUB:s kommentarer om att korttidstillsyn inte bara handlar om förlängd skoldag och stöd under skollov. Korttidstillsyn är inte alls begränsad till skolans fritidshem. Det framgår tydligt att insatsen ska anpassas till det enskilda barnets/ungdomens behov vilket innebär att den kan vara förlagd till hemmet eller någon annan verksamhet än just fritidshem.

Bostad för barn

Vi instämmer med utredningens bedömning att boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar, som behöver bo utanför föräldrahemmet är en bra insats. Grundinställningen ska dock alltid vara att även barn med omfattande funktionsnedsättningar ska kunna växa upp tillsammans med sina föräldrar och syskon. För att detta ska kunna ske behövs ibland stöd av personlig assistans.

Bostad för vuxna

Olika skeenden i livet kräver olika former av insatser men ibland även förändring av pågående insats. Detta gäller i högsta grad insatsen bostad med särskild service där rätten att byta bostad bör beaktas i utredningen. Vidare bör man beakta rätten att behålla sin bostad.

Om man exempelvis har för avsikt att studera på folkhögskola på annan ort, med boende, under veckodagarna och bara tillbringa helgerna hemma så anses man med nuvarande praxis inte längre ha behov av insatsen. Detta drabbar denna målgrupp oproportionerligt hårt då det för denna grupp handlar om ett behov av livslångt lärande i större utsträckning än för andra grupper. Med nuvarande praxis exkluderas man som grupp från rätten till lärande vilket inskränker på rätten att leva sitt liv som andra.

Vi instämmer i utredningens förslag om att införa en ny boendeinsats i LSS kallad "Personlig service och boendestöd". LSS-utredningens bedömning är att denna insats ska finnas i den dagliga livsföringen i en annan bostad än en bostad med särskild service. Personlig service och boendestöd måste naturligtvis också finnas i bostad med särskild service.

Vi instämmer även i utredningens förslag att annan särskilt anpassad bostad ska finnas kvar inom LSS, men skulle vilja förtydliga att insatsen gäller för personer med svåra funktionsnedsättningar, vilket i sig inte bara är fysiska funktionsnedsättningar utan även kognitiva. Ett exempel är personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar i kombination med utvecklingsstörning. En grupp som vi idag ser inte får sina behov tillgodosedda inom övriga boendeformer i LSS.

Daglig verksamhet och habiliteringsersättning

Vi instämmer med utredningens slutsats att daglig verksamhet är en insats som för många skapar meningsfull sysselsättning och att den fortsättningsvis ska finnas som insats i LSS. Den utveckling vi kunnat se är att större och större grupper skapas inom daglig verksamhet och att verksamheten mer och mer liknar institutioner. Resultatet har blivit att många verksamheter handlar mer om förvaring än meningsfull sysselsättning. Vi vänder oss starkt mot denna utveckling.

Vi ställer oss helt bakom utredningens förslag att Socialstyrelsen ska få i uppdrag att i samarbete med Myndigheten för delaktighet ta fram kunskapsunderlag för hur den dagliga verksamheten kan utformas så att de som står längst från arbetsmarknaden får ökade möjligheter till att såväl förvärva som bibehålla sina förmågor. I detta sammanhang vill vi ta upp att det tydligt av lagen ska framgå att det behövs olika professioner för att uppfylla kraven på en meningsfull sysselsättning. FUB har tagit fram flera förslag i skriften "500 röster om LSS". Som en följd av detta ska det inte heller vara möjligt att blanda personal från boende och daglig verksamhet.

När det gäller habiliteringsersättningen så skulle vi önska att denna blev lagstadgad och skulle gälla alla kommuner. Så är inte fallet idag. Vi tycker det är glädjande att ersättningen kunnat öka under senare år tack vara statsbidrag. Det är dock fortfarande så att kostnaderna för resor och lunch kan överstiga ersättningen.

Det krävs mycket av den personal som arbetar med personer med utvecklingsstörning. Detta arbete kräver handledning och kontinuerlig fortbildning. Vi i FUB kan konstatera att kommuner och regioner inte avsatt särskilt mycket resurser på kompetensförsörjningen under de senaste 20 åren. Här krävs en stor förbättring för att behoven ska kunna tillgodoses hos personer med utvecklingsstörning.

Det finns flera områden i utredningen som skulle behöva analyseras och utredas ytterligare. Det är vår förhoppning att en ny utredning tillsätts och där inte det primära målet ska vara att sänka kostnaderna utan att ge personer med utvecklingsstörning möjlighet att leva som andra. LSS-lagen har urholkats genom åren av domstolar efter överklaganden från olika statliga och kommunala representanter. Det är otroligt viktigt att ideologin i LSS återupprättas.

Med vänlig hälsning



Ewa Ottosson
Ordförande i
FUB i Kungälv

Mobil: 0731-41 80 83